

DOI 10.31558/2307-2318.2024.1.11

УДК 330.8

JELClassification: B3, J16

Білоус-Сергєєва С.О.,

к.е.н, доцент, Державний вищий навчальний заклад
«Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро,
<http://orcid.org/0000-0003-0430-0820>
beloussergeeva.75@gmail.com,

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ: АНАЛІЗ РОЛІ ЖІНОК У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ

Роль жінок у розвитку економічних теорій часто була ігнорована в традиційних викладах економічної думки. Ця стаття спрямована на заповнення цієї прогалини шляхом аналізу внеску та впливу жінок на економічні теорії протягом історії. Шляхом аналізу ключових фігур, їхніх праць та впливу на економічний дискурс, це дослідження спрямоване на висвітлення значущої ролі, яку відіграли жінки у формуванні економічної думки.

У статті розглянуто вплив видатних жінок-економісток, таких як Мері Пейлі Маршал, Джоан Робінсон, Елінор Остром, Клаудія Голдін, та інших, на формування та розвиток ключових концепцій економічної науки. Особлива увага приділяється їхньому внеску у розвиток теорій про монополію, конкуренцію, економічну нерівність та соціальну справедливість. Проведено аналіз впливу досвіду жінок на еволюцію економічної думки та підкреслено важливість їхнього внеску у розумінні гендерних аспектів у різних сферах економіки. Через призму дослідження життєвого та наукового внеску жінок-економісток, стаття висвітлює різноманітність підходів та ідей, які вони внесли в економічну науку.

Завдяки аналізу внеску жінок у економічну науку, стаття сприяє більш глибокому розумінню важливості гендерної рівності у сфері економіки та розвитку суспільства в цілому. Висновки статті можуть стимулювати подальше дослідження ролі жінок у формуванні економічних теорій та сприяти забезпеченню більшої репрезентації жінок у цій галузі науки.

Ключові слова: *гендер; економіка; економічна думка; жінки; теорії; внесок.*

Belous-Sergeeva S.

Ph.D., assistant professor Pryazovskyi State Technical University m. Dnipro,
beloussergeeva.75@gmail.com,
<http://orcid.org/0000-0003-0430-0820>

GENDER ASPECTS OF ECONOMIC THOUGHT: ANALYZING THE ROLE OF WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC THEORIES

The role of women in shaping economic theories has often been overlooked in traditional narratives of economic thought. This article aims to address this gap by analyzing the contribution and influence of women on economic theories throughout history. Through examining key figures, their works, and their impact on economic discourse, this research aims to highlight the significant role that women have played in shaping economic thought.

The article examines the influence of prominent women economists, such as Mary Paley Marshall, Joan Robinson, Elinor Ostrom, Claudia Goldin, and others, on the formation and development of key concepts in economic science. Particular attention is paid to their contribution to the development of theories about monopoly, competition, economic inequality and social

justice. The analysis of the influence of women's experience on the evolution of economic thought has been conducted, emphasizing the importance of their contribution to understanding gender aspects in various economic spheres. By exploring the life and academic contributions of women economists, the article elucidates the diversity of approaches and ideas they have brought to the field of economic science.

Through an analysis of women's contributions to economic science, the article promotes a deeper understanding of the importance of gender equality in economics and societal development. The conclusions drawn in the article may stimulate further research into the role of women in shaping economic theories and contribute to ensuring greater representation of women in this field of study.

Keywords: gender; economics; economic thought; women; theories; contributions.

Постановка проблеми. Протягом століть жінки формували економічну думку, розробляли теорії та аналізували економічні явища, проте цей аспект часто залишався на периферії уваги. Їхні ідеї та внесок не завжди отримували відповідне визнання через соціокультурні обмеження та гендерну дискримінацію. Традиційно економіка та економічна наука були переважно чоловічими доменами, і внесок жінок у цю галузь часто недооцінювався або навіть ігнорувався. Проте сучасне суспільство та наука визнають важливість гендерної рівності та необхідність уваги до ролі жінок у розвитку економічних теорій та аналізі їхнього впливу на економічний дискурс. На сьогоднішній день, у контексті швидких змін у суспільстві, економіці та культурі, стає зрозуміло, що історія економічної думки повинна бути переосмислена з урахуванням гендерних аспектів. Жінки відіграють значну роль у всіх сферах економічного життя і їхній внесок у формування економічних теорій і концепцій не може бути недооцінений.

Аналіз останніх досліджень. Значний внесок у дослідження питання гендерної рівності у економіці та економічній думці зробили: К. Голдін, Е. Остром, Дж. Робінсон, Дж. Хекмен, Е. Саїс, Д. Блекберн та інші.

Формулювання мети статті. Мета дослідження полягає у вивченні впливу жінок на розвиток економічних теорій і політик, а також у підвищенні усвідомлення значення їхнього внеску у формування економічної науки. Дослідження націлене на сприяння гендерній рівності та підтримку більшої представленості жінок у сфері економіки.

Виклад основного матеріалу. Роль жінок у розвитку економічних теорій і практики була значною, хоча їхній внесок часто був недооцінений в історії економічної науки. За роки свого виняткового внеску у світ економіки та економічної думки відомі жінки-економістки відіграли ключову роль у формуванні різноманітних економічних теорій. Своїми дослідженнями, аналізом і інноваційним мисленням вони відкривали нові перспективи та підходи, які стали фундаментом для подальшого розвитку економічної науки. Зупинимось на огляді внесків в економічну науку окремих дослідниць, які представляють різні наукові школи.

Гарріет Мартіно – британська філософія та політична економістка, вивчала різні аспекти економіки, зокрема соціальну справедливість та роль держави у регулюванні економічних процесів. Вона була однією з перших, хто активно виступав за права жінок на ринку праці [1]. Її праці були присвячені вивченню причин економічної нерівності та шляхів подолання цих проблем через соціальну реформу. Одним з ключових аспектів її внеску є розуміння принципів соціальної економіки. Вона вважала, що економічні закони мають бути підкорені соціальним потребам і не повинні протистояти інтересам громадян [2]. Її пропозиції щодо соціального забезпечення та підтримки бідних відіграли важливу роль у формуванні соціальної політики того часу. Роботи Гарріет Мартіно стали основою для подальшого розвитку соціальної економії та політичної економії як наукових дисциплін.

Британська економістка **Мері Пейлі Маршал** була однією з перших жінок-студенток Кембриджського університету. Визначала економіку як соціальну науку і

наголошувала на важливості розуміння впливу економічних процесів на соціальну структуру [3]. Вона досліджувала вплив різних економічних систем і політик на соціальні стандарти, умови праці, та рівень життя населення. Одним із головних внесків Мері Пейлі Маршал у формування економічних теорій є її робота в галузі соціальної економії [2]. Вона аналізувала взаємозв'язок між економічними факторами і соціальною справедливістю. Крім того, Маршал зробила значний внесок у економічну методологію та теорію економічного розвитку [3]. Вона визнавала важливість вивчення економічних законів для розуміння розвитку суспільства та пропонувала конкретні заходи для збалансованого економічного зростання. Мері Пейлі Маршал відома також своїм внеском у гендерну економіку, де вона аналізувала вплив гендерних чинників на економічні процеси та розвиток суспільства.

Роза Люксембург – польсько-німецька економістка, була визнаною експерткою у сфері марксистської теорії [3]. Вона розробила теорію акумуляції капіталу, досліджувала динаміку розвитку капіталістичних економік і показала, що система капіталізму має внутрішні протиріччя, що призводять до криз та соціальних конфліктів. Одним з ключових аспектів внеску Рози Люксембург в економічну теорію став її аналіз капіталістичного імперіалізму. Вона вважала, що імперіалістична експансія капіталістичних країн є спробою вирішити внутрішні проблеми капіталістичної економіки шляхом зовнішньої агресії та здобуття зовнішніх ресурсів [4]. Крім того, Роза Люксембург активно працювала у сфері політичної економії і публічно виступала за ідеї соціалізму і пролетарської революції. Вона вважала, що капіталістична економіка не може забезпечити соціальну справедливість та економічний прогрес і виступала за заміну капіталізму соціалістичною системою.

Едіт Еббот, американська економістка та соціологиня, була однією з перших жінок у США на посаді декана, провела значну частину своєї кар'єри досліджуючи бідність і соціальне забезпечення. Розробила концепцію достатнього рівня життя, яка стала основою для визначення мінімальних стандартів соціального забезпечення. Її дослідження бідності і безробіття допомогли уряду розробити більш ефективні програми соціального захисту та боротьби з економічною нерівністю. Також досліджувала економіку праці та причини безробіття [3]. Аналізувала ринкові механізми, які призводять до зниження зайнятості, і вказувала на необхідність урядового втручання для збалансування ринку праці. Крім того, Еббот була активною пропагандисткою соціальної політики. Вона досліджувала ефективність різних моделей надання громадських послуг, таких як освіта та охорона здоров'я, і вказувала на важливість державного втручання для забезпечення соціальної справедливості та економічного зростання.

Внесок британської економістки **Джоан Робінсон** у економічну теорію почався з дослідження теорії монополії та конкуренції. Вона вивчала різноманітні моделі монополістичної конкуренції, досліджуючи вплив монополістичних структур на економічну ефективність [3]. Її роботи допомогли розвинути теорії про монополістичну конкуренцію та імперфектну конкуренцію, які стали важливими складовими сучасних макроекономічних моделей.

Джоан Робінсон також зробила значний внесок у розвиток кейнсіанської економічної теорії разом з Джоном Мейнардом Кейнсом. Вони разом розробили концепцію стабілізаторів, які допомагали боротися з економічною нестабільністю та депресією. Їх спільні роботи стали основою для формулювання кейнсіанських політичних заходів, таких як фіскальна та монетарна політика держави для стимулювання економічного зростання та зниження безробіття [5]. До того ж, вона наголошувала на важливості дослідження динаміки зайнятості у економіці. Також активно вивчала соціальні аспекти економіки, включаючи економічну нерівність та роль держави у забезпеченні соціальної справедливості.

Одним із ключових внесків американської економістки **Анни Шварц** є розвиток теорії грошей та монетарної економіки. Вона досліджувала різні аспекти функціонування грошей у сучасному суспільстві та їх вплив на економічний розвиток. Її роботи спрямовані

на аналіз механізмів монетарної політики, включаючи вплив грошово-кредитної політики на інфляцію, відсоткові ставки та економічний цикл. Багато років вона була радником дослідницького проєкту із монетарної історії Сполученого Королівства.

Анна Шварц аналізувала також макроекономічні теорії, зокрема теорії економічного циклу та зайнятості. Вона аналізувала роль макроекономічних чинників у визначенні загального економічного стану та виробничого потенціалу країни [3]. Її дослідження спрямовані на розуміння причин та наслідків економічних криз та змін у виробничих потужностях. Також варто відзначити, що Шварц активно працювала над теорією інновацій, досліджуючи вплив нововведень на економічний розвиток та конкурентоспроможність підприємств. Її роботи зробили значний внесок у розуміння динаміки ринкових процесів та стратегій розвитку бізнесу.

Американська політологиня та економістка **Еліно́р Остро́м** була визнаною експерткою у галузі інституціональної економіки. Лауреат Нобелівської премії з економіки у 2009 році з формулюванням «за дослідження в галузі економічної організації» вона стала першою жінкою, яка отримала премію в цій номінації. Вона вивчала роль інститутів, правил та норм у формуванні господарських відносин та успішного функціонування економічних систем. Результати її досліджень показали, що інституції можуть грати ключову роль у вирішенні колективних проблем та досягненні спільних цілей. Внесла вагомий вклад у теорію громадських благ. Вона досліджувала, як групи людей можуть спільно керувати ресурсами та вирішувати спільні проблеми, не обов'язково вдаючись до державного втручання або приватної власності та в деяких випадках, уникаючи колапсу екосистем [6]. Її роботи дали зрозуміти, що в певних умовах громади можуть ефективно управляти ресурсами та забезпечити стійкий розвиток.

Остром також вивчала політичну економію та управління загальнодоступними ресурсами. Її дослідження зосереджувалися на аналізі проблем управління, таких як приватизація, децентралізація та роль громадянського суспільства в управлінні економікою.

Одним з ключових аспектів внеску американської економістки **Кармен Рейнґарт** (народилася у 1955 році) у формування економічних теорій є її дослідження в галузі фінансових криз. Вона досліджувала різні фінансові кризи по всьому світу та вивчала їхні причини та наслідки. Її роботи допомогли краще розуміти фактори, що сприяють виникненню криз, та розробляти стратегії для їх запобігання [7].

Крім того, К. Рейнґарт зробила значний внесок у вивчення валютних курсів та політики центральних банків. Вона досліджувала вплив валютних коливань на економіку країн, а також аналізувала стратегії центральних банків щодо валютної політики [8]. Кармен Рейнґарт співпрацювала з іншими вченими над дослідженням економічних зв'язків між країнами та глобальних фінансових потоків, що дало нові уявлення про взаємодію економік різних країн та їхній вплив на світову економіку.

Американська економістка **Клаудія Голдін** у своїх роботах досліджує феномен “скляної стелі”, що вказує на проблеми, з якими стикаються жінки у сучасному суспільстві при здобутті високоплатуваних посад або розширенні своєї кар'єри. Її дослідження також стосуються питань рівності в оплаті праці та можливостей для жінок у вищих позиціях в бізнесі та наукових сферах [9]. Лауреат Нобелівської премії з економіки 2023 року “за дослідження проблематики гендерної нерівності на ринку праці”. Її дослідження стосуються вивчення тенденцій у заробітних платах, враховуючи різні фактори, такі як освіта, досвід роботи та гендерна належність. Вона також досліджує вплив сімейного статусу та рівня домашніх обов'язків на кар'єрні можливості жінок та чоловіків [10]. Також, К. Голдін проводить дослідження щодо економічного зростання, особливо у контексті ролі освіти та технологічних змін. Вона вивчає, як зміни в освітній системі та технологічній сфері впливають на структуру зайнятості, рівень заробітної плати та економічний розвиток.

Внесок французько-американської економістки **Естер Дюффо** в економічну теорію полягає у розвитку економічного аналізу бідності та ефективних стратегій боротьби з

бідністю. Вона разом зі своїми колегами провела численні експериментальні дослідження завдяки яким вдалося з'ясувати ефективні методи підтримки найбідніших верств населення. Її роботи допомогли розробити програми соціальної підтримки та економічні стратегії, спрямовані на покращення життя найменш захищених груп [11, 12]. Лауреат Нобелівської премії з економіки 2019 року за “експериментальний підхід до боротьби з глобальною бідністю”.

Крім того, Е. Дюфло зробила суттєвий внесок у розвиток економічної політики. Вона досліджувала ефективність різних грошових та фіскальних інструментів для стимулювання економічного зростання та зменшення соціальних нерівностей. Її роботи засвідчують значення науково обґрунтованих економічних стратегій у вирішенні складних економічних проблем.

Розглядаючи внесок кожної окремої вченої, можемо побачити, як вони відобразили свій унікальний підхід та глибокі знання у своїх дослідженнях та теоретичних роботах. Вони працювали у різних напрямках економічної науки. Їхні теорії не лише розширили наші знання, а й вплинули на формування економічної політики, спрямованої на досягнення більш справедливого та ефективного суспільства. Історія показує, що важливість гендерної рівності у сфері науки та досліджень не може бути переоцінена. Внесок цих відомих жінок-економісток став справжнім доказом того, що різноманітність та інклюзивність у науковому середовищі відкривають дорогу для нових можливостей у розвитку економічної думки.

Висновки і перспективи. Аналізуючи роль жінок у розвитку економічних теорій, стає очевидним, що їхній внесок часто був недооцінений. Історично жінкам було складніше отримати визнання та високі посади в економічній галузі, що призвело до меншого представництва жінок у формуванні економічних теорій. Проте, останні десятиліття свідчать про зростаючий інтерес до досліджень з питань гендерних аспектів економічної науки. Це сприяє більш рівноправному визнанню внеску жінок у цю сферу та підтримці розвитку жіночих досліджень.

Для подальшого розвитку гендерно-інклюзивного економічного дискурсу важливо враховувати роль жінок у формуванні економічної думки та приділяти увагу їхнім дослідженням та ідеям. Сприяння більшому представництву жінок у провідних економічних журналах, академічних установах та державних установах різного рівня є важливим кроком у цьому напрямку. Для досягнення повної гендерної рівності у сфері економіки також потрібно сприяти розвитку лідерських якостей серед жінок, створюючи умови для навчання, менторства та професійного розвитку. Подальші дослідження та розвиток гендерно-інклюзивного економічного дискурсу важливі для підтримки рівних можливостей для жінок у економіці та побудови більш справедливого та стійкого суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Harriet Martineau: Theoretical and Methodological Perspectives – New York & London: Routledge, 2003. – 301 p.
2. Reeves R. The Women Who Made Modern Economics / Rachel Reeves., 2023. – 288 p.
3. A Biographical Dictionary of Women Economists. Edited by Robert W. Dimand, Mary Ann Dimand & Evelyn L. Forget, – Massachusetts: Edward Elgar Publishing, 2004. – 520 p.
4. Luxemburg R. Las tendencias de la economia capitalista [Electronic resource] / Luxemburg // Revista de economia critica. – 2019. – Mode of access: <http://revistaeconomiacritica.org>.
5. Harcourt G. Joan Robinson / G. Harcourt, P. Kerr., 2009. – 270 p.
6. Lemke J. Elinor Ostrom and the Bloomington School: Building a New Approach to Policy and the Social Sciences / J. Lemke, V. Tarko., 2021. – 208 p.

7. Reinhart C. *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly* / C. Reinhart, K. Rogoff., 2009. – 463 p.
8. Reinhart C. *Growth in a Time of Debt* / C. Reinhart, K. Rogoff. // *American Economic Review*. – 2010. – P. 573–578.
9. Goldin C. *A Grand Gender Convergence: Its Last Chapter* / Claudia Goldin. // *American Economic Review*. – 2014. – №104. – P. 1091–1119.
10. Goldin C., F. Katz L. *The Career Cost of Family. Workplace Flexibility* (Washington DC, 29-30 November 2010). Washington, 2010. P. 1-12.
11. Banerjee A. *Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty* / A. Banerjee, E. Duflo., 2012. – 320 p.
12. Duflo E. *Field Experiments in Development Economics* [Electronic resource] / Esther Duflo. – 2006. – Mode of access: <https://economics.mit.edu/sites/default/files/2022-08/Field%20Experiments%20in%20Development%20Economics.pdf>.

REFERENCES

1. Hill, M. R. and Hoecker-Drysdale, S (ed.) (2003). *Harriet Martineau: Theoretical and Methodological Perspectives*. New York & London: Routledge.
2. Reeves, R. (2023). *The Women Who Made Modern Economics*.
3. Dimand, R. W., Dimand, M. A., & Forget, E. L. (ed.) (2004). *A Biographical Dictionary of Women Economists*. Massachusetts: Edward Elgar Publishing.
4. Luxemburg R. *Las tendencias de la economía capitalista* [Electronic resource] / Luxemburg // *Revista de economía crítica*. – 2019. – Available at: <http://revistaeconomiacritica.org>. (Accessed: 27 February 2024).
5. Harcourt, G., & Kerr, P. (2009). *Joan Robinson*.
6. Lemke, J., and Tarko, V. (2021). *Elinor Ostrom and the Bloomington School: Building a New Approach to Policy and the Social Sciences*.
7. Reinhart, C., and Rogoff, K. (2009). *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly*.
8. Reinhart, C., & Rogoff, K. (2010). *Growth in a Time of Debt*. *American Economic Review*, pp. 573–578.
9. Goldin, C. (2014). *A Grand Gender Convergence: Its Last Chapter*. *American Economic Review*, 104, pp. 1091–1119.
10. Goldin, C., & Katz, F. L. (2010). *The Career Cost of Family. Workplace Flexibility*. Washington, 29-30 November.
11. Banerjee, A., and Duflo, E. (2012). *Poor Economics: A Radical Rethinking of the Way to Fight Global Poverty*.
12. Duflo E. *Field Experiments in Development Economics* [Electronic resource] / Esther Duflo. – 2006. – Available at: <https://economics.mit.edu/sites/default/files/2022-08/Field%20Experiments%20in%20Development%20Economics.pdf>. (Accessed: 7 March 2024).